

Na osnovu člana 44 stav 2 tačka 2 Zakona o Centralnoj banci Crne Gore (»Službeni list Crne Gore« br. 40/10, 46/10 i 06/13), Savjet Centralne banke Crne Gore, na sjednici održanoj 24.11.2015. godine, utvrdio je

SMJERNICE ZA OSTVARIVANJE POLITIKE CENTRALNE BANKE CRNE GORE U 2016. GODINI

1. U cilju daljeg podsticanja i očuvanja monetarne i finansijske stabilnosti, a posebno podsticanja i očuvanja stabilnosti bankarskog sistema, Centralna banka Crne Gore (u daljem tekstu: CBCG) će:
  - a. preduzimati potrebne aktivnosti i primjenjivati sve raspoložive mjere i instrumente monetarne i prudencijalne politike u skladu sa zakonom;
  - b. kontinuirano preispitivati politiku obavezne rezerve, kao najznačajnijeg instrumenta monetarne politike, kao i efikasnost primjene ovog instrumenta i, po potrebi, korigovati stopu obavezne rezerve i/ili obuhvata osnovice;
  - c. kontinuirano analizirati potencijalne rizike i prijetnje po finansijsku stabilnost u cilju njihove identifikacije i minimiziranja njihovog uticaja kroz implementaciju ostalih instrumenata monetarne politike - operacija na otvorenom tržištu, kreditiranja banaka u slučaju redovnih potreba za likvidnošću i ostvarivanja funkcije kreditora u krajnjoj instanci;
  - d. pratiti i analizirati stanje u svim segmentima finansijskog sistema, radi blagovremenog utvrđivanja svih potencijalnih uzroka nestabilnosti i sposobnosti sistema da ih apsorbuje;
  - e. analizirati uticaj makroekonomskih kretanja u zemlji i uticaje iz okruženja na finansijsku stabilnost u Crnoj Gori i, u zavisnosti od ocjene stanja, preduzimati odgovarajuće mjere iz svoje nadležnosti i davati preporuke za preduzimanje mjera čija primjena nije u nadležnosti CBCG, u skladu sa ovlašćenjima utvrđenim Zakonom o CBCG, Zakonom o Savjetu za finansijsku stabilnost i Zakonom o tekućim i kapitalnim poslovima sa inostranstvom;
  - f. unapređivati postojeću i razvijati novu statističku osnovu i instrumente za praćenje finansijske stabilnosti sa ciljem adekvatne identifikacije i procjene potencijalnih rizika u oblastima iz nadležnosti CBCG;
  - g. sprovoditi makro stresna testiranja sa ciljem testiranja otpornosti bankarskog sistema na potencijalne šokove iz makroekonomskog okruženja;
  - h. unapređivati mehanizme za očuvanje finansijske stabilnosti, odnosno instrumente za djelovanje u uslovima potencijalne sistemske krize;
  - i. sprovoditi vježbe simulacije krize u cilju testiranja efikasnosti rješenja iz plana za upravljanje finansijskom krizom u oblastima iz nadležnosti CBCG

- („*Contingency plan*“), u cilju obezbjeđenja efektivnog, konzistentnog i sveobuhvatnog djelovanja u slučaju krize pojedine banke ili systemske krize;
- j. inicirati da se u okviru Savjeta za finansijsku stabilnost kontinuirano sagledava efikasnost rješenja iz Nacionalnog plana za upravljanje finansijskom krizom na nivou cjelokupnog finansijskog sistema;
  - k. intenzivno saradivati sa ostalim regulatorima finansijskog sistema u zemlji, kao i sa relevantnim inostranim regulatorima i drugim institucijama, iz domena finansijske stabilnosti;
  - l. radi očuvanja stabilnosti bankarskog sistema, kao ključnog elementa finansijskog sistema za očuvanje finansijske stabilnosti, CBCG će:
    - nastaviti sa primjenom politike opreznog licenciranja, odnosno davanja odobrenja za ulazak novih pravnih subjekata na domaće tržište, kao i izmjena u strukturi akcionara postojećih finansijskih institucija, polazeći od zaštite interesa deponenata i povjerilaca banaka;
    - raditi na unapređenju procesa upravljanja rizicima u bankama i procesa supervizije zasnovanog na rizicima;
    - sa ciljem zaustavljanja rasta nekvalitenih kredita i njihovog smanjenja na prihvatljiv nivo, pratiti implementaciju Zakona o sporazumnom finansijskom restrukturiranju dugova prema finansijskim institucijama. S tim u vezi, unapređivaće se tehnike on-site kontrole poslovanja banaka u skladu sa savremenim tendencijama iz date oblasti;
    - kontinuirano unapređivati proces stresnog testiranja banaka i primjenjivati ga u praksi sa ciljem blagovremenog utvrđivanja potreba za dodatnim kapitalom i likvidnim sredstvima banaka;
    - razvijati sisteme koji će uticati na jačanje transparentnosti i tržišne discipline, kroz sveobuhvatnu i kontinuiranu razmjenu podataka između banaka i ostalih učesnika na tržištu;
    - shodno zakonskim rješenjima, vršiti nadzor nad primjenom regulative od strane banaka u dijelu potrošačkih kredita;
    - nastaviti saradnju sa međunarodnim institucijama na polju sprječavanja pranja novca i finansiranja terorizma, uz istovremeno jačanje mehanizama i procedura neophodnih za uspješnu implementaciju datog procesa;
    - intenzivno pratiti kretanja na međunarodnom finansijskom tržištu, sa posebnim akcentom na volatilnosti koje mogu imati negativne reperkusije na bankarski sektor u Crnoj Gori, sa svrhom preventivnog djelovanja i kreiranja sistema adekvatnog nivoa zaštitnog kapitala u odnosu na spoljne šokove;
    - razvijati saradnju sa supervizorima stranih matičnih bankarskih grupa koje imaju zavisna pravna lica u Crnoj Gori, kao i ključnim finansijskim institucijama poput Svjetske banke, Evropske banke za obnovu i razvoj,

Evropske centralne banke i Evropske bankarske agencije, sa ciljem sinhronizovanja supervizorskih aktivnosti;

- pratiti i implementirati unapređenja na planu međunarodnih multilateralnih dogovora i usvojenih konvencija u oblasti bankarstva.

m. kontinuirano analizirati kretanje inflacije, vršiti njeno prognoziranje i doprinositi postizanju i održavanju stabilnosti cijena.

2. U cilju pružanja podrške Vladi Crne Gore u ostvarivanju ekonomske politike, u mjeri u kojoj to neće dovesti u pitanje ostvarivanje sopstvenih ciljeva i ustavnih odgovornosti i ugroziti nezavisnost, CBCG će:

a. davati Vladi Crne Gore preporuke za vođenje ekonomske politike na način da svojim preporukama, mjerama i instrumentima doprinosi privrednom oporavku, povećanju zaposlenosti i konkurentnosti u funkciji održavanja finansijske stabilnosti i podsticanja ekonomskog rasta i razvoja;

b. učestvovati u radu na kreiranju sistemskih rješenja i inicirati izmjene drugih propisa u cilju smanjenja nelikvidnosti privrednog sektora i podsticanja kreditne aktivnosti banaka u mjeri koja neće značiti prekomjerno preuzimanje rizika i ugrožavanje stabilnosti bankarskog sistema;

c. pratiti i analizirati makroekonomska kretanja u Crnoj Gori, zemljama regiona, Evropskoj uniji i na globalnom nivou, kao i projekcije kretanja ključnih makroekonomskih varijabli od strane relevantnih međunarodnih institucija, a sa ciljem izrade prognoza makroekonomskih kretanja na nivou Crne Gore;

d. kontinuirano razvijati makroekonomski model crnogorske privrede za prognoziranje makroekonomskih kretanja i analizu efikasnosti instrumenata monetarne politike, samostalno ili u saradnji sa drugim institucijama;

e. kontinuirano prikupljati, obrađivati i publikovati statističke podatke iz domena monetarne i platnobilansne statistike, kao i druge podatke za koje je proizvođač statistike CBCG, a koji predstavljaju značajne inpute za utvrđivanje ekonomske politike;

f. publikovati tematske radne studije i druge publikacije koje će se baviti aktuelnim makroekonomskim i finansijskim problemima.

3. U cilju održavanja i unapređenja stabilnog i efikasnog platnog prometa, CBCG će:

a. kontinuirano raditi na održavanju stabilnog i efikasnog funkcionisanja platnog sistema CBCG za izvršavanje platnih transakcija između učesnika u platnom sistemu, kao osnovne infrastrukture platnog prometa u Crnoj Gori i njegovom daljem unapređenju kroz praćenje i implementaciju međunarodnih

standarda, principa i najbolje prakse funkcionisanja savremenih platnih sistema i platnog prometa uopšte;

- b. nastaviti sa kvalitetnim i efikasnim obavljanjem usluga platnog prometa u zemlji, kako za postojeće, tako i za nove klijente CBCG;
- c. usaglašavati regulatorni okvir platnog prometa sa novom regulativom EU i međunarodnim standardima i vršiti efikasnu kontrolu obavljanja platnog prometa u cilju obezbjeđenja pružanja platnih usluga u skladu sa pozitivnim propisima;
- d. sprovoditi opreznu politiku izdavanja dozvola za rad platnog sistema i izdavanja odobrenja platnim institucijama i institucijama za elektronski novac;
- e. unapređivati funkcionalni model prinudne naplate koju CBCG vrši u skladu sa odredbama Zakona o izvršenju i obezbjeđenju.

4. U cilju daljeg unapređivanja institucionalnih i drugih preduslova vezanih za upravljanje međunarodnim rezervama, CBCG će:

- a. nastaviti sa efikasnim upravljanjem portfoliom finansijskih instrumenata. U skladu sa ovim, sredstva će se investirati u eurske sigurne, profitabilne i likvidne instrumente, kao što su kratkoročne i srednjoročne dužničke hartije od vrijednosti, depoziti kod poslovnih banaka, pokrivene obveznice odgovarajućeg rejtinga, i sl.;
- b. permanentno pratiti situaciju na međunarodnom finansijskom tržištu i blagovremeno sprovoditi politiku ulaganja sredstava i kroz taktičku alokaciju, prilagođavati kretanjima na tom tržištu;
- c. u skladu sa poštovanjem principa likvidnosti i sigurnosti, angažovati se na planu repositioniranja postojećih finansijskih instrumentata u portfoliju i unapređivanju već usvojenih tehnika u upravljanju sredstvima i rizicima međunarodnih rezervi, a sa ciljem optimizacije rizika ulaganja i ostvarenog prinosa;
- d. permanentno unapređivati kvalitet usluga depozitara i bankara uz blagovremeno informisanje klijenata o promjenama uslova poslovanja uzrokovanih dešavanjima na međunarodnom finansijskom tržištu kroz regulisanje međusobnih odnosa;
- e. nastaviti kvalitetno obavljanje zakonski definisane uloge fiskalnog agenta u vezi sa državnim zapisima koje emituje Crna Gora i koji se prodaju putem aukcijske platforme CBCG;
- f. kvalitetno i efikasno obavljati poslove platnog prometa sa inostranstvom i konstantno raditi na daljem unapređenju kroz praćenje i implementaciju međunarodnih standarda i principa na kojima se zasniva funkcionisanje savremenih platnih sistema;

- g. razvijati i unapređivati postojeće, kao i nove korespondentske odnose sa stranim centralnim i poslovnim bankama i drugim međunarodnim finansijskim institucijama i organizacijama;
- h. permanentno pratiti stanje i kretanje gotovog novca;
- i. na osnovu relevantnih pokazatelja, sagledavati potrebe za gotovim novcem i planirati optimalnu količinu i apoenku strukturu gotovog novca neophodnog za uredno i blagovremeno snabdijevanje klijenata CBCG;
- j. blagovremeno inicirati unošenje potrebnih količina i apoenske strukture novčanica i kovanog novca iz korespondentske banke u inostranstvu, odnosno iznošenje viška sredstava u korespondentsku banku u inostranstvu, kao i vršiti zamjenu pohabanih i oštećenih novčanica;
- k. na planu zaštite eura od falsifikovanja:
  - nastaviti saradnju sa domaćim i inostranim subjektima angažovanim na planu zaštite eura od falsifikovanja, kroz stalnu razmjenu informacija, učešće na seminarima i treninzima;
  - obezbijediti potrebnu infrastrukturu za potrebe rada nacionalnih centara na planu zaštite eura od falsifikovanja,
  - nastaviti saradnju sa svim rukovaocima gotovinom u Crnoj Gori, u cilju obezbjeđenja potpune primjene donešene regulative iz oblasti zaštite eura od falsifikovanja, usklađene sa pravnom tekovinom EU/ECB.

5. U cilju nastavka aktivnog učešća CBCG kao nadležne institucije za određeni broj poglavlja u procesu pregovora za pristupanje Crne Gore Evropskoj uniji i sa ciljem unapređenja saradnje sa međunarodnim finansijskim institucijama, CBCG će:

- a. nastaviti aktivnosti na usklađivanju regulative sa pravnom tekovinom EU u oblastima kojima se uređuje poslovanje CBCG, bankarski sektor i pružanje drugih finansijskih usluga, iz nadležnosti CBCG. U tom pravcu,
  - pripremiće se predlog izmjena i dopuna Zakona o Centralnoj banci Crne Gore kojim će se u potpunosti implementirati propisi EU koji uređuju nezavisnost i poslovanje nacionalnih centralnih banaka. U tom smislu, predlogom ovog zakona predložiće se i odgovarajuće odredbe kojima će se urediti obim revizije CBCG od strane Državne revizorske institucije (što je sada uređeno Zakonom o Državnoj revizorskoj instituciji) i odgovarajuće odredbe o načinu nabavki roba, usluga i radova od strane CBCG (što je sada uređeno Zakonom o javnim nabavkama), dok će se odgovarajuća izmjena vezana za obezbjeđivanje institucionalne nezavisnosti CBCG sprovesti i izmjenom Zakona o tekućim i kapitalnim poslovima sa inostranstvom. Takođe, predlogom izmjena i dopuna Zakona o Centralnoj banci Crne Gore urediće se poslovanje CBCG nakon ulaska Crne Gore u Evropsku uniju,

kao i njeno poslovanje nakon ulaska Crne Gore u Ekonomsku i monetarnu uniju;

- pripremiće se predlog novog Zakona o bankama, radi usklađivanja sa paketom propisa EU vezanim za standarde kapitala i likvidnosti banaka;
  - aktivno će se učestvovati u pripremi zakona kojim će se urediti oblasti finansijskog lizinga, mikrokreditiranja, faktoringa i kreditno-garantnih poslova;
  - nastaviće se aktivnosti na kreiranju sistema izvještavanja monetarno-finansijskih institucija prema CBCG kojim će se obezbijediti usklađenost monetarne i finansijske statistike u oblasti bilansne statistike i statistike kamatnih stopa;
  - izvršiće se pripreme za primjenu međunarodnih standarda finansijskog izvještavanja IFRS 9 u dijelu obuke zaposlenih u CBCG i bankama;
  - kroz „Twinning program“ saradivaće se sa odgovarajućim EU institucijama u smislu realizacije postavljenih ciljeva prilagođavanja domaće regulative i standarda onim koji se primjenjuju u EU;
- b. na osnovu potpisanog Memoranduma o saradnji sa Evropskom bankarskom agencijom (EBA) i centralnim bankama u regionu raditi na jačanju saradnje i razmjeni informacija sa ciljem boljeg sagledavanja potencijalnih rizika i njihovog uticaja na bankarski sistem;
- c. učestvovati u radnim i pregovaračkim strukturama za vođenje pregovora o pristupanju Crne Gore Evropskoj uniji za poglavlja iz djelokruga rada CBCG. Predstavnici CBCG će nastaviti sa radom na izradi informacija i izvještaja o pregovaračkim poglavljima, kao i ostalim materijalima koji su neophodni u cilju efikasnog vođenja pregovora o članstvu u EU;
- d. nastaviti aktivnosti na realizaciji obaveza definisanih Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju i Programom pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji za period 2016-2018. godine;
- e. učestovati u koordinaciji i izradi Programa ekonomskih reformi za Crnu Goru (PER);
- f. nastaviti aktivnosti na jačanju institucionalnih kapaciteta čime se postepeno stvaraju uslovi za buduće nesmetano funkcionisanje CBCG u okviru Evropskog sistema centralnih banaka (ESCB) i Evropske centralne banke (ECB);
- g. učestvovati u pripremi dokumentacije i implementaciji projekata koji se finansiraju iz fondova EU;
- h. unaprijediti postojeću i uspostaviti nove vidove saradnje sa predstavnicima centralnih banaka država članica EU, kao i sa predstavnicima ECB i drugih institucija EU, kroz planiranje tehničke pomoći i studijskih posjeta;

- i. unaprijediti komunikacionu strategiju na temu evropskih integracija putem izrade radnih studija i drugih publikacija u kojima će se predstaviti specifični aspekti pristupanja EU;
  - j. koordinirati komunikaciju i ispunjenje obaveza koje proističu iz članstva u Međunarodnom monetarnom fondu i uloge fiskalnog agenta države Crne Gore u toj međunarodnoj finansijskoj instituciji;
  - k. koordinirati komunikaciju i razvijati saradnju sa Grupacijom Svjetske banke, Evropskom bankom za obnovu i razvoj (EBRD), Evropskom investicionom bankom (EIB) i drugim međunarodnim finansijskim organizacijama, posebno u oblastima od značaja za CBCG;
  - l. raditi na daljem afirmisanju CBCG na međunarodnom planu kroz organizovanje međunarodnih skupova i seminara, pripremu radnih i/ili studijskih posjeta i učešće visokih predstavnika CBCG na međunarodnim skupovima i konferencijama.
6. U cilju održavanja adekvatne strukture administrativnih kapaciteta za sprovođenje definisane politike, međunarodnih standarda i dobre poslovne prakse, kao i implementacije promjena uslovljenih procesom evropskih integracija i drugim promjenama u poslovnom okruženju, posvetiće se posebna pažnja daljem usavršavanju zaposlenih kroz:
- a. učešće zaposlenih na seminarima i radionicama u zemlji i inostranstvu;
  - b. dalje obrazovanje zaposlenih radi sticanja viših akademskih zvanja i sertifikata za obavljanje pojedinih vrsta poslova;
  - c. organizovanje regionalnih i međunarodnih seminara, radionica i/ili konferencija na kojima će zaposleni biti u prilici da razmijene znanja i iskustva sa predstavnicima drugih srodnih institucija u relevantnim oblastima (IT, statistika finansijskih računa, i sl.)
7. CBCG će, polazeći od principa transparentnosti biti otvorena u svom radu, kako za domaću i međunarodnu javnost, tako i za zaposlene. CBCG će afirmisati princip dvosmjerne komunikacije u odnosima sa zaposlenima, zainteresovanom javnošću, a posebno sa ciljnim grupama obuhvaćenim projektima finansijske edukacije i finansijske inkluzije (novinari, studenti, djeca i omladina). Sa tim ciljem, CBCG će:
- a. blagovremeno, kontinuirano i pouzdano informisati domaću i međunarodnu javnost o svim aspektima poslovanja i ostvarivanja svojih ustavnih i zakonskih odgovornosti, na način koji je razumljiv najširoj javnosti;

- b. promovisati podizanje informisanosti i nivoa ekonomskog znanja u društvu, kako bi se doprinijelo boljem razumijevanju centralnog bankarstva, finansijskog sistema i finansijske stabilnosti uopšte;
  - c. koristiti redovne i povremene publikacije, konferencije za štampu, saopštenja za javnost, internet stranicu CBCG, intervjuje zaposlenih, gostovanje na konferencijama, i dr.;
  - d. posebnu pažnju pokloniti informisanju zaposlenih.
- 8.** U cilju očuvanja, zaštite i zadržavanja istorijskog i kulturnog nasljeđa iz oblasti numizmatike u Crnoj Gori, CBCG će:
- a. sprovoditi aktivnosti na sakupljanju muzejskog materijala radi dopunjavanja numizmatičke zbirke, u prvom redu kolekcije crnogorskog novca perpera, kao i prikupljanje istorijske građe i dokumentacije vezano za izdavanje crnogorskog novca;
  - b. stručno prezentovati numizmatičku zbirku domaćoj i inostranoj javnosti;
  - c. promovisati Muzej novca, kao instituciju od kulturno-istorijskog značaja i instituciju od značaja za edukovanje javnosti i promovisanje uloge i značaja CBCG u finansijskom sistemu Crne Gore;
  - d. razvijati saradnju sa centralnim bankama, drugima muzejima, kulturnim, naučnim i obrazovnim institucijama u zemlji i inostranstvu, sa ciljem unapređenja prakse u ovim poslovima.
- 9.** Kao podršku za realizaciju navedenih ciljeva u ostalim oblastima, CBCG će:
- a. raditi na unapređivanju informacionog sistema i obezbjeđivanju adekvatnog nivoa njegove raspoloživosti i sigurnosti, a naročito na unapređivanju ICT infrastrukture koja je namijenjena kao podrška za rad platnom sistemu (RTGS i DNS), glavnom bankarskom sistemu (GBS), sistemu prinudne naplate (SPN), kao i ostalim sistemskim servisima internih i eksternih korisnika (SIS);
  - b. raditi na unapređivanju sistema za upravljanje operativnim rizikom u CBCG i njegovom usklađivanju sa okvirom koji važi u Evropskom sistemu centralnih banaka;
  - c. stalno unapređivati sistem za upravljanje bezbjednošću informacija u Centralnoj banci, u skladu sa standardom ISO/IEC 27001 i dobrom praksom iz ove oblasti;
  - d. nastaviti sa aktivnostima na uspostavljanju sistema za upravljanje kontinuitetom poslovanja u CBCG, u skladu sa standardom ISO 22301 i dobrom praksom iz ove oblasti.

10. U svom poslovanju CBCG će se voditi principima društveno odgovorne institucije, kako prema zaposlenima, tako i prema društvu u cjelini i svoje poslovanje bazirati na univerzalnim principima zaštite ljudskih prava, prava iz oblasti rada, očuvanja životne sredine i borbi protiv korupcije. Takođe, u skladu sa društveno odgovornim principima poslovanja, davaće svoj doprinos finansijskom obrazovanju i inkluziji. U tom cilju, CBCG će:

- a. nastojati da u okviru svog poslovanja usvoji, promoviše i primjenjuje deset osnovnih načela u oblastima ljudskih prava, prava iz oblasti rada, zaštite životne sredine i borbi protiv korupcije koji su definisani u Globalnom sporazumu UN;
- b. sprovoditi i promovisati projekte iz oblasti finansijske edukacije kako bi se dao maksimalni doprinos finansijskom opismenjavanju najšire javnosti, odnosno jačanju znanja iz oblasti finansija i bankarstva. Organizovaće radionice, seminare i predavanja iz oblasti istorije novca, bankarstva i centralnog bankarstva, štednje, zaštite potrošača bankarskih proizvoda, itd;
- c. nastaviti aktivnosti na promovisanju i podizanju nivoa ekonomskog znanja kroz učešće predstavnika CBCG kao gostujućih predavača u visokoškolskim institucijama, organizovanju i pružanju pomoći u istraživanjima iz oblasti ekonomskih nauka, nagrađivanju najboljeg diplomskog, magistarskog i doktorskog rada iz oblasti bankarstva i monetarne politike i teorije;
- d. efikasnim korišćenjem resursa, implementacijom primjera dobre prakse i kreiranjem dobre atmosfere za rad, stvarati uslove za kvalitetnije ostvarivanje funkcija i realizaciju radnih procesa, bolju motivaciju i angažovanje zaposlenih i smanjenje troškova poslovanja;
- e. nastaviti da, u skladu sa finansijskim mogućnostima, izdvaja dio svog prihoda radi uključivanja u humanitarne akcije i podršku razvoju kulturnih, istorijskih i drugih vrijednosti društva i doprinosi jačanju civilnog društva kroz javno učešće u brojnim društvenim i socijalnim aktivnostima.

11. Ove smjernice objavljuju se na internet stranici CBCG.

SAVJET CENTRALNE BANKE CRNE GORE

O. br. 0101-4014/79-4
Podgorica, 24.11.2015.godine

PREDSJEDAVAJUĆI
GVERNER,
mr Milojica Dakić